

الف- ضرورت و اهمیت طرح

از آنجاکه هویت شهر همواره وابسته به ساختارهای فرهنگی و هنری آن است و هنر نیز از طریق بناهای یادبود، مجسمه‌ها، آثار حجمی، دیوارنگاره‌ها و سایر آثار هنری سبب ارتقاء کیفیت فضای شهری و حیات مدنی شهر می‌شود، توجه به آثار هنری موجود در محوطه‌های عمومی سطح شهر به عنوان مؤلفه‌ای تأثیرگذار بر ارتقای سطح کیفی زندگی، تقویت حس مکان و هویت‌بخشی منظر شهر حائز اهمیت است. در شهر تهران، آثار هنری واجد ارزش و خلق‌شده توسط هنرمندان جهت قرارگیری در عرصه‌های عمومی شهر، اعم از آثار حجمی و دیوارنگاره‌ها به سبب وجود عوامل مختلف آسیب‌رسان در شهر، عدم وجود طرح‌های حفاظتی و اقدامات محیطی سلیقه‌ای از طرف شهرداری‌ها و درنهایت ازدست‌رفتن ارزش‌های موجود در اثر و زمینه قرارگیری آن (محیط پیرامون) و ایجاد اغتشاش بصری، نیازمند تعیین حرائم حفاظتی می‌باشد. هم‌چنین امروزه به واسطه پیشرفت تکنولوژی و توسعه خدمات زیربنایی، دامنه تعیین حریم‌ها گسترش چشمگیری داشته است؛ به‌عنوان مثال می‌توان از تعیین حریم برای معابر و راه‌ها، بناها و تأسیسات، نهرها و رودخانه‌ها، مراتع و جنگل‌ها، سواحل و دریاها، خطوط انتقال آب، برق، فیبر نوری، میراث فرهنگی، گاز و نفت و همین‌طور حریم قانون، حریم شخصی و حریم شهروندی و نظایر آن نام برد. از این رو خلأ وجود طرحی برای حفاظت از آثار هنری واجد ارزش در عرصه‌های عمومی شهر در قالب طرح تعیین حریم به شدت احساس می‌شود. با توجه به شرایط نامناسب آثار هنری واجد ارزش در عرصه‌های عمومی شهر، اعم از تغییرات زمینه و محیط پیرامون اثر، تأثیرات عوامل جوی و انسانی، اغتشاش بصری و ماسکه شدن و دیگر عوامل تأثیرگذار، ضروری است که جهت حفاظت از آثار و ارزش‌های نهفته در آن‌ها، منظر شهری و هم‌چنین صیانت از حقوق مادی و معنوی هنرمند یا هنرمندان خالق، نسبت به مطالعه و تعیین حریم حفاظتی آثار ارزشمند موجود اقدام نماییم. لازم به ذکر است که هم‌چنین تعیین ضوابط و شرایط حرائم آثار موجود، زمینه مطالعات محیطی و مکان‌سنجی‌های دقیق را برای آثاری که قرار است در آینده برای شهر طراحی و اجرا شوند فراهم می‌آورد.

ب- تعاریف و اصطلاحات

تعاریف اصطلاحات به کار رفته در متن به شرح زیر است:

- (۱) حریم: واژه حریم در زبان فارسی به معنای گرداگرد و پیرامون هر چیز، مکانی که دفاع از آن واجب باشد و منطقه حفاظت شده است^۱ و اصطلاحی فقهی و حقوقی به معنای محدوده‌ای معین در اطراف برخی اموال غیرمنقول که برای بهره‌بردن کامل مالکان از آن اموال از برخی تصرفات دیگران در آن محدوده منع شده است. این واژه در زبان انگلیسی نیز به معنای منطقه‌ای است که تحت حفاظت قرار می‌گیرد.^۲ هم‌چنین در ماده ۱۳۶ قانون مدنی، قانون‌گذار حریم را چنین تعریف می‌کند: «حریم مقداری از اراضی اطراف ملک و قنات و نهر و امثال آن است که برای کمال انتفاع از آن ضرورت دارد.»
- (۲) تیم کارشناسی: تیم کارشناسی صاحب صلاحیت جهت ارزیابی ارزش آثار هنری موجود در عرصه‌های عمومی شهر با هدف تعیین حریم، متشکل از گروهی از هنرمندان صاحب صلاحیت مستقل و نمایندگان انجمن‌های صنفی و تشکلهای هنری است که توسط سازمان زیباسازی انتخاب و تعیین می‌گردند.

^۱ فرهنگ فارسی معین و عمید

^۲ Buffer Zone: Longman dictionary

۳) اثر هنری در شهر: هر گونه اثری که توسط هنرمند یا هنرمندان برای عرصه‌های عمومی شهر خلق شده و به معرض نمایش عموم شهروندان گذاشته شده (اعم از نقاشی دیواری و آثار حجمی از قبیل مجسمه، تندیس و سردیس و...) و توسط تیم کارشناسی تعیین شده توسط سازمان زیباسازی، مورد تأیید و واجد ارزش شناخته شده باشند.

ج- اهداف طرح

از آن جا که اهداف طرح مهم ترین گام در جهت شکل دهی به ساختار مطالعاتی طرح است، در ادامه به تعیین اهداف مورد نظر برای تعیین حریم آثار هنری پرداخته می شود. اهداف طرح عبارتند از:

- کنترل کلیه عوامل آسیب رسان به اثر هنری با منشأهای مختلف به لحاظ نوع (منشأ طبیعی، اجتماعی، کالبدی، اقتصادی و...)
- حفظ ارزش های اثر در عین ایجاد ارتباط و هماهنگی متقابل اثر و زمینه آن
- حفظ حقوق مادی و معنوی هنرمند خالق اثر
- حفاظت پایدار و پیشگیری از به وجود آمدن تغییرات تأثیر گذار بر اثر هنری با منحصرنمودن حق مداخله در اثر (اعم از جابجایی، تعمیرات و ...) به هنرمند خالق آن.
- ارتقاء فرهنگی و سطح سواد بصری شهروندان و ایجاد ارتباط مناسب شهروند با اثر با جلوگیری از ایجاد تغییرات، ماسک شدن و تأثیرات محیطی بر اثر

ج- دستورالعمل

تعیین حریم برای آثار هنری واجد ارزش به ویژه آثار حجمی، نه تنها از جهت حفاظت فیزیکی بلکه از جهت حفاظت منظری اثر نیز می بایست مورد توجه قرار گیرد. ضوابط حریم برای آثار هنری موجود در عرصه های عمومی شهر توسط تیم کارشناسی و با توجه به ماهیت آثار، زمینه و موقعیت مکانی آنها تعیین شده و می بایست تمامی مؤلفه های کاربردی و تأثیر گذار بر حریم در نظر گرفته شود. هم چنین ضوابط تعیین شده برای حریم، دستورالعمل هایی برای پیشگیری از خسارت های بالفعل و بالقوه به تمامیت اثر هستند که هم جنبه ایجابی و هم جنبه سلبی دارند.

یک اثر هنری می تواند دارای حریم کالبدی و حریم منظری به شرح زیر باشد:

حریم حفاظتی - کالبدی: این حریم برای پیشگیری از آسیب های کالبدی و فیزیکی اثر تعیین می شود و با توجه به وضعیت کالبدی و مخاطرات محتمل برای آن قابل تغییر است. در این حریم فعالیت ها و اقدامات آسیب رسان به اثر و ضوابط خاص آنها بر شمرده می شود.

حریم حفاظتی - منظری: این حریم برای حفظ و ارتقای پیوند دیداری شهروند با اثر و بستر طبیعی و مصنوع پیرامون آن و با هدف پیشگیری از هر گونه گسست در چشم انداز تدوین می گردد.

ماده واحد:

پیشنهاد می گردد حریم آثار هنری واجد ارزش در عرصه های عمومی شهر با رعایت موارد زیر تعیین شود:

- ۱- ضروری است برای تعیین حریم آثار هنری ابتدا شناسنامه هر اثر با بررسی ارزش های آن (فرهنگی، اجتماعی، هنری، اقتصادی و ...) و شناسایی عوامل آسیب رسان (انسانی و طبیعی) تهیه و مشخصات کامل اثر در آن درج شود.

۲- با توجه به این نکته که آثار هنری شهر انواع و گونه‌های مختلفی دارند (انواع آثار حجمی و نقاشی‌های دیواری) و زمینه های اجتماعی - اقتصادی، فرهنگی و مدیریتی‌ای که در آن قرار گرفته‌اند نیز متفاوت است، برای تعیین حریم آنها نمی‌بایست یک رویکرد واحد تعریف شود.

تنها ضوابط زیر در تعیین حریم تمامی آثار هنری واجد ارزش در عرصه‌های عمومی شهر لازم‌الاجرا می‌باشد:

- خطوط حریم باید تمامی منابع فرهنگی حوزهٔ بلافصل اثر را دربر داشته باشد.
- در تعیین حریم اثر هنری می‌بایست به ثبات زمینه و ارزش‌های مکانی اثر توجه شود و حریم متضمن ثبات و عدم تغییر زمینه اثر هنری شود.
- در تعیین خطوط حریم می‌بایست به تهدیدات و خطرات بالقوه و بالفعل توجه داشت.
- در تعیین حریم می‌بایست تمامی ارزش‌های ملموس و غیرملموس اثر هنری دیده شده و محافظت از آنها تضمین شود.
- ضروری است آگاهی‌رسانی و اقناع افراد درگیر با طرح تعیین حریم و پاسخگویی به چرایی اجرای طرح جهت ارتقاء سطح آگاهی آنان از ارزش‌های اثر صورت گیرد.
- ۳- محدودهٔ فیزیکی حریم اثر می‌بایست توسط کارشناس واجد صلاحیت تعیین شده از طرف تیم کارشناسی تعیین حریم با توجه به مطالعات میدانی و داده‌های حاصل از آن تعیین و حریم مورد بر روی نقشه شهری مشخص و ثبت گردد.
- ۴- ضروری است سیستم مدیریتی و کنترلی مناسب حوزه حریم، توسط سازمان زیباسازی در نظر گرفته شود.
- ۵- سازمان زیباسازی شهر تهران موظف است گزارش تکمیلی فعالیت‌های انجام شده و تدابیر در نظر گرفته شده در راستای تحقق طرح تعیین حریم را پس از سه ماه از زمان ابلاغ مصوبه به شورای اسلامی شهر تهران ارائه نماید.
- ۶- ضروری است اقدامات لازم جهت حفظ حریم آثار و اجرای ضوابط آن در قالب دستورالعملی توسط تیم کارشناسی تعیین حریم تهیه و از سوی سازمان زیباسازی شهرداری تهران به شهرداری مناطق ابلاغ شود. این دستورالعمل می‌تواند شامل مواردی از قرار زیر باشد:
- انجام هرگونه عملیات مکانیکی و یا فنی همراه با ارتعاشات در حریم کالبدی اثر هنری که سبب وارد آمدن آسیب‌های فیزیکی به اثر شود ممنوع است.
- عبور تأسیسات شهری در حریم کالبدی اثر باید با توجه به الزامات حفاظتی و مقررات فنی صورت گیرد.
- نصب هرگونه بنر، تابلوهای اطلاع‌رسانی، تبلیغاتی و هرگونه تیرک، پایه‌های تابلو یا بیلبوردهای تبلیغاتی در حریم کالبدی که سبب وارد آمدن آسیب‌های فیزیکی به اثر شود، ممنوع است.
- نصب داربست‌های ساختمانی در نزدیکی اثر باید با توجه به الزامات حفاظتی و مقررات فنی صورت گیرد.
- نصب هرگونه بنر، تابلوهای اطلاع‌رسانی، تبلیغاتی و غیره در حریم اثر که منظر آن را مخدوش نموده و مانع از دید مناسب به اثر شود، ممنوع است.

- نصب هر گونه تیرک یا پایه‌های تابلو یا بیلборدهای تبلیغاتی در حریم منظری اثر ممنوع است.
- نصب سطل زباله در حریم منظری اثر ممنوع می‌باشد.
- نصب هر گونه المان غیر ضروری مرتفع‌تر از اثر که منظر اثر را تحت الشعاع قرار می‌دهد و دید مناسب به اثر را از بین می‌برد در حریم اثر ممنوع است.
- آذین‌بندی‌های مناسبت‌ها با توجه به حرایم اثر و ارزش‌های اثر هنری انجام شود.
- عبور تأسیسات شهری و کابل‌های برق و غیره در محدوده حریم بصری اثر ممنوع است.
- به موضع دیدهای ویژه شهری به اثر (کریدور دید) توجه شود.
- در مکان‌یابی و نصب و اجرای اثر هنری، به نوع و تراکم پوشش‌های گیاهی پیرامون اثر دقت شود.
- برای کاشت گیاهان و درختان در حریم منظری اثر، نوع و تراکم پوشش گیاهی مورد نظر با توجه به ضوابط حریم در نظر گرفته شود.

جمهوری اسلامی ایران

شورای اسلامی شهر تهران

شماره:
تاریخ:
پیوست:

مشخصات مصوبه

عنوان:

« تعیین حریم آثار هنری در فضاهای عمومی شهر تهران »

(مشتمل بر مقدمه، هفت (۷) ماده و شش (۶) تبصره)

به انضمام گردش کار تصویب

شناسه مصوبه : ۲۶۶۰

رده‌بندی مصوبه : (۵/۹۹/۲۲۳/۱)

مصوب دویست و بیست و یکمین الی دویست و بیست و سومین
جلسات رسمی دوره پنجم شورای اسلامی شهر تهران
به تاریخ‌های یکم، سوم و هشتم تیرماه ۱۳۹۹

این مصوبه در پایگاه اینترنتی شورای اسلامی شهر تهران به نشانی <http://shora.tehran.ir>

قابل دسترسی است.

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۵/۱۷

شماره: ۱۳۷۹۳/۱۶۰

پیوست: ۰

بسم الله الرحمن الرحيم

به: جناب آقای محمد جواد حق شناس
عضو محترم شورا و رئیس کمیسیون فرهنگی، اجتماعی
جناب آقای سید ابراهیم امینی
عضو محترم شورا و رئیس کمیسیون نظارت و حقوقی

موضوع: ارجاع طرح تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران

سلام علیکم؛

احتراماً به پیوست تصویر طرح «تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران» را ایفاد می نماید. طرح مزبور در دوره پنجم به صورت عادی ارائه و به شماره ۱۶۰/۱۳۵۶۶ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۵ در دبیرخانه شورای اسلامی شهر تهران ثبت و در صد و پنجاه و نهمین جلسه رسمی شورای اسلامی شهر تهران منعقد در تاریخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۴ اعلام وصول شده است. ضمن ارجاع طرح مزبور به آن کمیسیون به عنوان کمیسیون اصلی سیاستگذار است وفق مقررات موضوعه و بندهای چهارم، پنجم و ششم ماده چهاردهم (۱۴) آیین نامه اجرایی تشکیلات، انتخابات داخلی و امور مالی شوراهای اسلامی شهرها مصوب ۱۳۷۸/۱/۱۱ هیأت وزیران و ماده یازدهم (۱۱) و سیزدهم (۱۳) دستورالعمل نحوه اداره جلسات، رأی گیری و بررسی پیشنهادهای واصل شده به شورا مصوب ۱۳۹۲/۲/۱۹ شورای عالی استانها، گزارش نهایی آن کمیسیون دال بر تأیید یا رد عین طرح و یا انجام اصلاحات در متن آن را تا تاریخ ۱۳۹۸/۰۶/۲۷ به دفتر هیأت رئیسه و مصوبات شورای اسلامی شهر تهران ارسال فرمایید تا متعاقباً در دستور کار صحن علنی شورا قرار گیرد. / م ۵/۷۶

محسن هاشمی رفسنجانی
 رئیس شورای اسلامی شهر تهران

رونوشت: - جناب آقای پیروز حناچی شهردار محترم تهران جهت استحضار و دستور هماهنگی.

- روسای محترم کمیسیونهای شهرسازی و معماری؛ عمران و حمل و نقل؛ سلامت، محیط زیست و خدمات شهری؛ برنامه و بودجه؛ جهت استحضار و ارائه گزارش به کمیسیون مشترک و دفتر هیأت رئیسه و مصوبات.

- اعضای محترم هیأت رئیسه شورای اسلامی شهر تهران جهت استحضار.

- جناب آقای بشیر نظری عضو و رئیس محترم کمیته تنقیح مصوبات جهت استحضار.

- جناب آقای محمد حسین بوچانی رئیس محترم مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهرداری تهران جهت استحضار و اعلام نظر کارشناسی به شورای اسلامی شهر تهران و دفتر هیأت رئیسه و مصوبات.

- دفتر هیأت رئیسه و مصوبات جهت پی گیری (۵/۷۶)

تاریخ: ۱۳۹۸/۰۵/۲۳

شماره: ۱۴۲۹۷/۱۶۰

پیوست: ۰

بسم الله الرحمن الرحيم

به: جناب آقای محمد سالاری

عضو محترم شورا و رئیس کمیسیون شهرسازی و معماری

موضوع: اصلاحیه ارجاع طرح تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی شهر تهران

سلام علیکم؛

پیرو رونوشت نامه شماره ۱۶۰/۱۳۷۹۳ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۷ در خصوص لایحه «تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران» که به کمیسیون فرهنگی، اجتماعی - و نظارت و حقوقی به عنوان کمیسیون مشترک ارجاع شده است، بدین وسیله لایحه مذکور به آن کمیسیون نیز به عنوان کمیسیون مشترک ارجاع می گردد. سپاسگزار است وفق مقررات موضوعه بررسی و اقدام لازم معمول و گزارش مشترک آن کمیسیون ها را به دفتر هیأت رئیسه و مصوبات ارسال فرمایید تا متعاقباً در دستور کار صحن علنی شورا قرار گیرد. م/۵/۹۱

محسن هاشمی رئیسه شورا
رئیس شورای اسلامی شهر تهران

رونوشت: - جناب آقای پرویز حناچی شهردار محترم تهران پیرو رونوشت نامه شماره ۱۶۰/۱۳۷۹۳ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۷ جهت استحضار.

- جناب آقای محمد جواد حق شناس عضو محترم شورا و رئیس کمیسیون فرهنگی، اجتماعی؛ و جناب آقای سید ابراهیم امینی عضو محترم شورا و رئیس کمیسیون نظارت و حقوقی جهت استحضار و ارائه گزارش مشترک با کمیسیون مذکور.

- روسای محترم کمیسیون های سلامت، محیط زیست و خدمات شهری؛ برنامه و بودجه؛ عمران و حمل و نقل جهت استحضار و ارائه گزارش به کمیسیون مشترک و دفتر هیأت رئیسه و مصوبات.

- اعضای محترم هیأت رئیسه شورای اسلامی شهر تهران جهت استحضار.

- جناب آقای بشیر نظری عضو و رئیس محترم کمیته تنقیح مصوبات جهت استحضار.

- جناب آقای محمد حسین بوچانی رئیس محترم مرکز مطالعات و برنامه ریزی شهرداری تهران جهت استحضار و اعلام نظر کارشناسی به شورای اسلامی شهر تهران و دفتر هیأت رئیسه و مصوبات.

- دفتر هیأت رئیسه و مصوبات جهت پی گیری (۵/۷۷۰).

عضو و رئیس محترم کمیسیون نظارت و حقوقی شورای اسلامی شهر تهران - جناب آقای سیدابراهیم امینی
موضوع: در جواب: ارجاع طرح تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران

سلام علیکم

احتراماً، عطف به رونوشت نامه شماره ۱۶۰/۱۳۷۹۳ به تاریخ ۹۸/۰۵/۱۷ با موضوع ارجاع طرح «تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران»، پیشنهادات کمیسیون عمران و حمل و نقل به شرح پیوست جهت استحضار و جمع بندی ذیل کمیسیون مشترک اصلی ایفاد می گردد.

محمد علیخانی
عضو و رئیس کمیسیون عمران و حمل و نقل
شورای اسلامی شهر تهران

رونوشت: رئیس محترم شورای اسلامی شهر تهران - جناب آقای محسن هاشمی رفسنجانی
معاون مصوبات اداره کل اداری و اجرایی و رئیس دفتر هیئت رئیسه شورای اسلامی شهر تهران - جناب آقای محمد باقری
دبیر کمیسیون عمران و حمل نقل شورای اسلامی شهر تهران - جناب آقای محمدعلی کرونی

بسمه تعالی

کمیسیون عمران و حمل و نقل شورای اسلامی شهر تهران

گزارش بررسی طرح پیشنهادی « تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران »

طرح موردنظر به صورت عادی به کمیسیون های فرهنگی واجتماعی، شهرسازی و معماری و نظارت و حقوقی به عنوان کمیسیون اصلی مشترک ارجاع شده است.

الف) بررسی سوابق قانونی مرتبط:

۱) مصوبه شورای اسلامی شهر تهران با عنوان « الزام شهرداری تهران به شناسایی و تعیین حریم بناها و بافت های تاریخی و

میراث فرهنگی و میزان بارگذاری مجاز در حریم آثار مذکور » ابلاغی به شماره ۱۶۰/۱۹۴۵/۱۸۵۵۲ مورخ ۹۳/۰۷/۰۷

۲) بند ۵ ماده ۷۹ برنامه پنج ساله سوم توسعه شهر تهران (۱۳۹۸-۱۴۰۲) به شرح ذیل:

ماده هفتاد و نهم (۷۹): شهرداری موظف است به منظور کمک به تحقق مدیریت یکپارچه هنر عمومی در شهر تا پایان سال اول برنامه لایحه «برنامه راهبردی و عملیاتی هنر عمومی در شهر» را به عنوان ملاک عمل مشترک کلیه واحدهای شهرداری با لحاظ کردن موارد زیر تهیه و به شورا ارائه نماید:

۵. تعیین فرآیندهای شفاف به منظور سفارش، انتخاب، اجرا، تأمین مالی و نگهداری از آثار و پروژه های هنر عمومی در شهر و تدقیق وظایف واحدهای گوناگون شهرداری در خصوص هر یک.

ب) بررسی مفاد لایحه و ارائه پیشنهادات:

طرح موردنظر با هدف حفاظت از آثار هنری محیطی شهر تهران و افزایش ماندگاری آثار هنری حجمی و تجسمی نصب شده در اماکن و معابر عمومی شهر تهران تدوین شده است که با توجه به مشکلات فعلی در نگهداری صحیح از این آثار، اقدام مناسبی می باشد لذا در جهت تکمیل طرح و افزایش نفوذ آن در اجرا پیشنهادات ذیل ارائه می گردد:

۱) پیشنهاد می گردد که در ابتدای ماده واحده به سوابق قانونی موجود مانند ماده ۷۹ برنامه و مصوبه سال ۹۳ اشاره شود و تفکیک مناسب در متن طرح در خصوص حریم آثار هنری تاریخی و میراث فرهنگی که مشمول رعایت مصوبه سال ۹۳ نیز می باشند صورت پذیرد.

۲) پیشنهاد می گردد نحوه تدوین، تصویب و ابلاغ دستورالعمل حریم آثار هنری شفاف تر گردد و به جای انحصار موضوع به سازمان زیباسازی از ظرفیت های معاونت شهرسازی و معماری، سازمان میراث فرهنگی و سایر حوزه های مرتبط نیز استفاده شود. با توجه به اینکه نگهداری برخی آثار هنری و تجسمی منصوب در اماکن عمومی مانند ایستگاه های مترو و... لزوماً در اختیار شهرداری مناطق نیست و موضوع تدقیق وظایف واحدهای گوناگون شهرداری و نحوه ابلاغ دستورالعمل به لحاظ سازمانی در اجرایی شدن آن موثر است.

۳) پیشنهاد می گردد به موضوع حفاظت از انتقال یا دزدی آثار حجمی هنری با استفاده از ابزارها و روشهای نوین (مثل نصب GPS، دوربین، ..) نیز اشاره شود.

جناب آقای مهندس هاشمی رفسنجانی رئیس محترم شورای اسلامی شهر تهران

موضوع: نظر مشترک کمیسیون شهرسازی و معماری، کمیسیون فرهنگی و اجتماعی و کمیسیون نظارت و حقوقی درخصوص ارجاع طرح تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران

باسلام

احتراماً، بازگشت به نامه شماره ۱۶۰/۱۴۲۹۷ مورخ ۱۳۹۸/۰۵/۲۳ در خصوص ارجاع طرح "تعیین حریم آثار هنری در محوطه های عمومی سطح شهر تهران"، به استحضار می‌رساند موضوع لایحه مذکور در جلسات مشترک کمیسیون شهرسازی و معماری، فرهنگی و اجتماعی و نظارت و حقوقی مورد بحث و بررسی قرار گرفت و جمع‌بندی نهایی کمیسیون های مشترک به شرح پیوست جهت استحضار و دستور قرارگیری بررسی طرح در صحن شورای اسلامی شهر تهران تقدیم می‌گردد.

سید ابراهیم امینی
رئیس کمیسیون نظارت و حقوقی
شورای اسلامی شهر تهران

محمد جواد کرم‌شیرازی
عضو و رئیس کمیسیون فرهنگی و اجتماعی
شورای اسلامی شهر تهران

محمد سالاری
عضو و رئیس کمیسیون شهرسازی و معماری
شورای اسلامی شهر تهران

رونوشت: سرکار خانم دکتر نژاد بهرام، عضو و نایب رئیس محترم کمیسیون شهرسازی و معماری شورای اسلامی شهر تهران جهت استحضار.
جناب آقای دکتر اعطا، عضو و سخنگوی محترم کمیسیون شهرسازی و معماری شورای اسلامی شهر تهران جهت استحضار.
سرکار خانم دکتر صدر اعظم نوری، رئیس محترم کمیسیون سلامت، محیط زیست و خدمات شهری شورای اسلامی شهر تهران، جهت استحضار.
جناب آقای مهندس علیخانی، رئیس محترم کمیسیون عمران و حمل و نقل شورای اسلامی شهر تهران، جهت استحضار.
جناب آقای مهندس الویری، رئیس محترم کمیسیون برنامه و بودجه شورای اسلامی شهر تهران، جهت استحضار.
سایر اعضای محترم شورای اسلامی شهر تهران، جهت استحضار.
اداره محترم مصوبات، جهت آگاهی.
آقای مهندس قربانی، دبیر محترم کمیسیون شهرسازی و معماری، جهت اطلاع.
دبیرخانه کمیسیون شهرسازی و معماری، جهت اطلاع و درج در سوابق.

طرح «تعیین حریم آثار هنری در فضاهای عمومی شهر تهران»

با توجه به جایگاه هنر در شکل‌گیری هویت شهر و میزان تأثیرگذاری آثار هنری خلق شده در ارتقاء کیفیت فضای شهری و با استناد به بند چهارم و پنجم ماده هفتاد و نهم مصوبه «برنامه پنج‌ساله سوم توسعه شهر تهران» به شماره ابلاغی ۱۶۰/۲۵۲۰/۳۲۰۶۱ مورخ ۹۷/۱۱/۲ به منظور تعیین فرآیندهای شفاف حفظ و نگهداری از آثار هنری از جمله مجسمه‌ها، آثار حجمی و دیوارنگاره‌های واجد ارزش در شهر و کنترل کلیه عوامل آسیب‌رسان به اثر هنری با منشأهای مختلف به لحاظ نوع (منشأ طبیعی، اجتماعی، کالبدی، اقتصادی و...)، جلوگیری از آشفته‌گی‌های بصری منتج از اقدامات محیطی سلیقه‌ای از سوی شهرداری‌ها و با هدف حفظ ارزش‌های اثر، حفظ حقوق معنوی هنرمند خالق، ارتقاء فرهنگی و سطح سواد بصری شهروندان و هم‌چنین ارتقاء دسترس‌پذیری هنر برای عموم، تعیین حریم برای آثار هنری واجد ارزش در شهر با دو رویکرد حفاظت فیزیکی و حفاظت منظری اثر ضرورت دارد.

ماده یکم- تعاریف

- اثر هنری در شهر: منظور از اثر هنری ارزشمند اثری است که کمیته فنی مورد نظر در طرح، آن را تأیید و واجد ارزش برای نمایش در فضاهای عمومی شهر و تعیین حریم تشخیص داده باشد.

- حریم حفاظتی- فیزیکی: این حریم برای پیشگیری از آسیب‌های فیزیکی اثر تعیین می‌شود و با توجه به وضعیت فیزیکی و مخاطرات محتمل برای آن قابل تغییر است. در این حریم فعالیت‌ها و اقدامات آسیب‌رسان به اثر و ضوابط خاص آنها برشمرده می‌شود.

- حریم حفاظتی- منظری: این حریم برای حفظ و ارتقای پیوند بصری شهروند با اثر و بستر طبیعی و مصنوع پیرامون آن و با هدف پیشگیری از هرگونه گسست در چشم‌انداز تدوین می‌گردد.

ماده دوم- سازمان زیباسازی به نمایندگی از شهرداری تهران به عنوان متولی حفظ و نگهداری از آثار هنری شهر ملزم به تشکیل کمیته فنی نظارت، ارزش‌گذاری و تعیین حریم آثار هنری در فضاهای عمومی شهر تهران در چارچوب اسناد فرادست و قوانین موضوعه می‌باشد.

تبصره ۱- کمیته فنی نظارت، ارزش‌گذاری و تعیین حریم آثار هنری در فضاهای عمومی شهر تهران با اعضای زیر تشکیل می‌گردد:

- ۱- مدیرعامل سازمان زیباسازی شهر تهران یا معاون فرهنگی و هنرهای شهری-عضو و رئیس کمیته
- ۲- مدیر کل معماری و ساختمان معاونت شهرسازی و معماری شهرداری تهران-عضو
- ۳- نماینده سازمان بوستان‌ها و فضای سبز شهرداری تهران-عضو
- ۴- نماینده اداره کل تدوین قوانین و امور شورای شهرداری تهران-عضو
- ۵- دو نفر نماینده انجمن‌های صنفی و تشکلهای هنری مرتبط-عضو
- ۶- یک نفر از اساتید دانشگاهی-عضو هیئت علمی دانشگاه (متخصص هنر شهری)
- ۷- یک نماینده از وزارت میراث فرهنگی و گردشگری
- ۸- سه نفر نماینده شورا از کمیسیون فرهنگی و اجتماعی، کمیسیون شهرسازی و معماری، کمیسیون نظارت و حقوقی شورای اسلامی شهر تهران (به عنوان ناظر)

جمع‌بندی نهایی کمیسیونهای شهرسازی و معماری، فرهنگی و اجتماعی، نظارت و حقوقی

تبصره ۲: محل تشکیل کمیته در سازمان زیباسازی می‌باشد.

تبصره ۳: بنا به ضرورت از کارشناسان و نمایندگان سایر حوزه‌ها دعوت به عمل آید تا از نظرات آن‌ها استفاده شود.

ماده سوم- شهرداری تهران مکلف است با همکاری سایر مراجع ذیربط ظرف مدت حداکثر سه ماه از ابلاغ مصوبه، نسبت به شناسنامه‌دار کردن تمامی آثار هنری در فضاهای عمومی شهر، با توجه به ارزش‌های آن‌ها و شناسایی عوامل آسیب‌رسان (انسانی و طبیعی) اقدام و بانک اطلاعات آن‌ها را مشتمل بر اطلاعات توصیفی هر اثر و اطلاعات مکانی (GIS) تهیه نماید.

تبصره ۱- شناسنامه حفاظتی آثار هنری زیر نظر کمیته فنی این مصوبه و مبتنی بر مطالعات میدانی و داده‌های حاصل از آن تهیه گردد.

ماده چهارم- شهرداری تهران مکلف است با همکاری سایر مراجع ذیربط حداکثر ظرف مدت سه ماه از ابلاغ مصوبه، دستورالعمل جامع حفظ و نگهداری آثار و پیشگیری از خسارت‌های بالفعل و بالقوه به تمامیت اثر، با رویکرد ایجابی و سلبی و با توجه به ماهیت آثار، زمینه و موقعیت مکانی و تمامی مؤلفه‌های کاربردی و تأثیرگذار بر حریم مانند تهدیدات و ارزش‌های ملموس و ناملموس و همچنین تعیین حریم فیزیکی و منظری آثار هنری و ایجاد سیستم کنترلی مناسب حوزه حریم آن‌ها را با رعایت موارد ذیل اقدام و به شورای اسلامی شهر تهران ارائه نماید.

خطوط حریم باید تمامی منابع فرهنگی حوزه بلافصل اثر را در برداشته باشد.

با توجه به تفاوت زمینه‌های اجتماعی-اقتصادی، فرهنگی و مدیریتی آثار هنری شهر و زمینه‌ای که در آن قرار گرفته‌اند، لازم است تعیین حریم با در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص هر اثر صورت گرفته و یک رویکرد واحد تعریف نشود.

تبصره ۱: حریم مذکور ناقض مالکیت فردی نمی‌گردد و صرفاً مربوط به فضاهای عمومی شهر تهران است.

ماده پنجم- به منظور جلوگیری از آسیب‌های فنی و تکنیکی به آثار هنری، شهرداری تهران موظف است تا سازوکار لازم برای هماهنگی با پدیدآورنده اثر هنری ارزشمند در هرگونه تغییرات تأثیرگذار اعم از تغییرات فیزیکی (تعمیر) و مکانی (جابه جایی) را فراهم و آئین‌نامه مربوطه را تهیه و ابلاغ نماید.

تبصره ۱: در صورتیکه هنرمند خالق در قید حیات نبوده و یا در دسترس نباشد با رأی کمیته فنی نسبت به تغییرات و جابه جایی اقدام شود.

تبصره ۲: شهرداری تهران مکلف است با هماهنگی نهادهای ذیربط و تأیید کمیته، ظرف مدت شش ماه از ابلاغ مصوبه، نسبت به جابه جایی آثار ارزشمندی که در موقعیت مکانی نامناسبی قرار دارند اقدام نماید.

ماده ششم- شهرداری تهران مکلف است پس از مطالعه و بررسی کارشناسی، آثار واجد ارزش ثبت را به شورای ثبت آثار ملی در «وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» برای ثبت در فهرست آثار ملی کشور معرفی و اقدام نماید.

ماده هفتم- شهرداری تهران مکلف است گزارش عملکرد این مصوبه را در دوره‌های شش ماهه به شورای اسلامی شهر تهران ارائه نماید.